

Варицела

Варицелата е едно от най-честите инфекциозни вирусни заболявания в детска възраст. В редица случаи ненавременното лечение води до много сериозни усложнения за здравето. Как да се предпазим от варицела, кои са първите симптоми на заболяването, как да се лекуваме - по тези въпроси потърсихме доц.д-р Майда Тихолова, национален консултант по инфекциозни болести.

Какво трябва да знаем за варицелата? Това заболяване при децата ли е или се наблюдава и при възрастни хора?

Варицела (лещенка) е остро инфекциозно заболяване, което се причинява от варицела-зостер вируса. Това е едно от най-заразните заболявания – около 90% от контактните на болен с варицела, които нямат изграден специфичен имунитет към причинителя се заразяват. Хората от всички възрасти и от двата пола са засегнати с еднаква честота. Вирусът циркулира широко в човешкото общество, но повишената заболяемост и епидемичните взривове преобладават през студените месеци на годината. В исторически аспект се е изградило впечатлението, че най-засегнати са децата от 5 до 9 годишна възраст и представляват около половината от случаите. По-често обаче възрастовите пикове са между 1-4 и 10-14-годишните. Заразният период започва 1-2 дни преди появата на обрива и завършва когато всички кожни лезии се покриват с корички. Възприемчивостта към заболяването е всеобща. Заболяването протича по-тежко и с повече усложнения при възрастни. Предизвиква продължителен имунитет, но много рядко са възможни повторни инфекции.

Прогнозата на варицелата по принцип е благоприятна и в преобладаващото болшинство заболяването протича с пълно оздравяване. По сериозна е прогнозата на заболяването при тежки или усложнени форми и при пациенти с имунодефицитни състояния.

По какъв начин човек се заразява, какъв е инкубационният период на заболяването?

Хората са единственият известен резервоар на причинителя. Вирусът се предава от човек на човек чрез директен контакт, инхалация на аерозоли от инфектирани секрети от респираторния тракт на болни или на аерозоли от течност на мехурчета по кожата. Вирусът навлиза в организма през горните дихателни пътища или чрез лигавицата на окото. Вирусът може да остане в латентно състояние в някои от чувствителните нервни възли и може да бъде реактивиран по-късно, предизвиквайки херпес зостер на различни места по кожата.

Инкубационният период (времето от заразяване до проявата на първите болестни признаци) е от 1 до 3 седмици.

Каква е симптоматиката на варицелата? Какви са най-честите усложнения?

Характерният обрив започва внезапно и се съпровожда с рязко повишаване на температурата. Тя няма определен тип и не надвишава 38-39о С.

В около половината от случаите 2-3 дни преди появата му може да се наблюдава повишена температура до 37,50 С, общо неразположение, намаление на апетита. Обривът се появява най-често по корема, но бързо обхваща мишниците и бедрата. По дланите и ходилата почти никога не се явява., а по лицето е по-оскъден. Обривът задължително обхваща окосмената част на главата. Отделните единици са различни по брой и разпространение. Динамика на обрива е циклична. Първоначално се виждат розово - червени кръгли или овални петънца с големина от просено до лещено зърно. Скоро се надигат над кожата и след няколко часа в съдържимото им се изпълва с течност. Последните са еднокамерни, обградени от малко червено поясче. Понякога приличат на капки роса върху нормалната кожа. След 1 - 2 дни започват да засъхват и на тяхно място се оформят плоски кафеникави корички, които отпадат след 10 - 14 дни. Белези се образуват само в случай на допълнително инфектиране на мехурчетата.

След няколко дни се появява нова обривна вълна, при която отделните новопоявилите се обривни единици претърпяват същото развитие. Могат да се развият общо 3 - 4 такива пристъпа, които се

Варицела

съпровождат всеки път с ново повишаване на температурата и влошаване на общото състояние на болния. Поради неравномерната поява на обривните единици в даден момент се установява наличие на всички техни етапи на развитие. Това е основание кожата при варицела да се оприличава на “звездно небе” или “звездна карта”. Обривът винаги се съпровожда от упорит сърбеж. Придружава се от мехурчета по лигавиците на устата, езика, мекото небце и други лигавици. Често се развива и в конюнктивите, ларинкса, половите органи. Мехурчетата по лигавиците могат да бъдат болезнени. При завяхването и на последните обривни единици, състоянието на болния се подобрява и настъпва оздравяване.

Възможни ли са някакви усложнения при варицелата?

Една от възможностите за усложнения при варицелата са вторичните бактериални инфекции. Те обикновено са резултат от разчесване, недобра хигиена и други причини, в резултат на което се прибавят различни бактерии. Това може да доведе до развитие на лимфангит, абсцес, флегмон, червен вятър, сепсис, отити, ендокардити и др.. Не са редки и усложнения в дихателната система на болните от варицела. Става дума за първична варицелна пневмония, която се развива в първите дни на заболяването, но бързо води до дихателна недостатъчност и има сериозни последици. При вторична бактериална инфекция заболяването може да завърши дори със смърт, ако не се предприеме своевременно лечение. По - рядко като усложнение на варицела може да се развие варицелен круп – оток в областта на горните дихателни пътища, когато по тяхната лигавица се появяват обривни мехурчета. Значително по-рядко се наблюдават усложнения, водещи до появата на хепатит и очни проблеми. В изключителни случаи варицелата може да протече с неврологични усложнения. Типичният варицелен енцефалит засяга предимно малкия мозък и мозъчния ствол. Възпалението на малкия мозък в детската възраст има благоприятна прогноза. Има случаи обаче, при които се развива енцефалит с тежко протичане - кома, гърчове и огнишни неврологични прояви. При него леталитетът е в рамките на 5 до 25%.

Как се диагностицира заболяването? Кога се налага да се потърси лекарска помощ, към какъв лекар трябва да се обърнем? Какви изследвания са необходими за поставяне на диагнозата и какво е лечението на варицелата?

Ранната диагноза на заболяването се поставя изключително по клинични и епидемиологични данни. Това означава, че при появата на описания обрив по тялото, особено ако са налице данни за контакт с болен от варицела, всеки заболял или родител на дете с подобни прояви трябва да потърси лекарска помощ. В тези случаи е препоръчително да се обърнем към общопрактикуващите си лекари, инфекционисти или педиатри. Те имат компетентността да назначат и да интерпретират необходимите изследвания. Доказването на причинителя става чрез серологични методи, които могат да установят дали обривът и останалите клинични прояви на болния са следствие от вируса, който причинява варицела.

Лечението на варицелата е индивидуално за всеки случай и се назначава само от компетентен специалист. Леките форми на заболяването не се нуждаят от системно лечение. Болните могат да се лекуват в къщи, като приемат средства, понижаващи повишената температура и използват пудри за обривните елементи, съдържащи средства, облекчаващи сърбежа и пречатващи вторичното бактериално замърсяване. Тежките форми на болестта налагат спешна хоспитализация. В болнична обстановка, съобразно клиничните особености на протичането, по конкретни медицински показания може да се назначи противовирусния препарат ацикловир.